

WWF Polska
ul. Usypiskowa 11
02-386 Warszawa
Tel: +48 22 660 44 33
kontakt@wwf.pl
www.wwf.pl

Warszawa, 11.08.2022 r.

Apel w sprawie trwającej katastrofy ekologicznej w Odrze

Zgłoszenia dotyczące obecności martwych ryb i substancji chemicznych w Odrze, przekazywane były przynajmniej od 26 i 27 lipca 2022 r. do Wód Polskich i Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Środowiska¹. Początkowo dotyczyły odcinka Odry na wysokości Oławy (woj. dolnośląskie). Podobne zgłoszenia dotyczące Kanału Gliwickiego i rzeki Kłodnicy (woj. śląskie i opolskie) były przekazywane znacznie wcześniej, od końca marca do połowy lipca br.

Dziś trwa katastrofa ekologiczna, której zasięg obejmuje 5 województw – śląskie, opolskie, dolnośląskie, lubuskie i zachodniopomorskie. Jest to sytuacja kryzysowa, niebezpieczna dla zdrowia ludzi. Jej przyczyny, a nawet czynnik (lub czynniki) powodujący śmierć organizmów wodnych, do tej pory nie są znane. Uderzający i bardzo niepokojący jest brak adekwatnej reakcji instytucji publicznych w tej sytuacji kryzysowej.

Fundacja WWF Polska wzywa odpowiedzialne za obecną sytuację instytucje publiczne do natychmiastowego podjęcia następujących działań:

- zabezpieczenia zdrowia mieszkańców Nadodrza poprzez niezwłoczne wydanie ostrzeżeń o zagrożeniu zdrowia oraz wprowadzenie zakazów korzystania z wody rzecznej Odry, w tym kąpiele, pojenia zwierząt gospodarskich, połowów i spożywania złowionych w niej ryb. Do przekazania ww. komunikatów należy wykorzystać elektroniczny system ostrzegania Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, oficjalne strony internetowe instytucji publicznych, w tym urzędów gminnych, a także lokalne tablice informacyjne w strefie skażenia.
- powołania sztabu kryzysowego, złożonego z przedstawicieli Prezesa Rady Ministrów, instytucji odpowiedzialnych za stan wód i środowiska – Ministra Klimatu i Środowiska, Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, właściwych miejscowo Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Środowiska oraz Regionalnych Dyrekcji Ochrony Środowiska, właściwych w sprawach bezpieczeństwa, porządku publicznego i zarządzania kryzysowego przedstawicieli Rządowego Centrum Bezpieczeństwa, Straży Pożarnej, Policji oraz właściwych miejscowo marszałków województwa i wojewodów, jak również naukowców – ekspertów w dziedzinie zarządzania środowiskiem wodnym (np. Instytut Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie), ekotoksykologii i skażeń chemicznych wód, Polskiego Związku Wędkarskiego oraz przedstawicieli lokalnych samorządów oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego.
- rzetelnego i systematycznego informowania społeczeństwa o zagrożeniu, prowadzonych badaniach i ich wynikach, a także wprowadzanych ograniczeniach. Niezbędna jest pełna

¹ Zgodnie z komunikatem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, pierwsze informacje o śniętych rybach w Odrze dotarły do pracowników Wód Polskich w dniach 26 i 27 lipca 2022 r., <https://wroclaw.wody.gov.pl/aktualnosci> [dostęp: 11.08.2022].

WWF Polska
ul. Usypiskowa 11
02-386 Warszawa
Tel: +48 22 660 44 33
kontakt@wwf.pl
www.wwf.pl

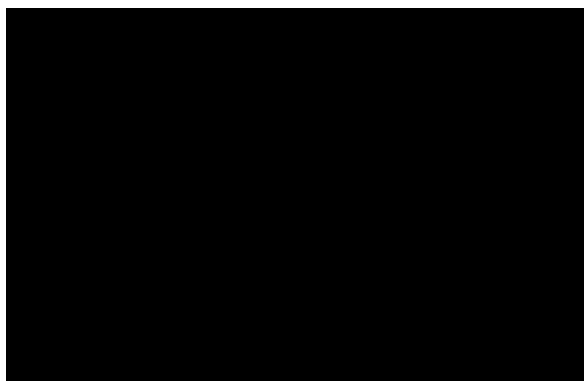
informacja dostępna na stronach internetowych odpowiedzialnych instytucji publicznych, w tym właściwych ministerstw.

- wyposażenia Społecznych Straży Rybackich, wędkarzy i innych osób zaangażowanych w usuwanie padłych zwierząt w niezbędne środki ochrony osobistej i narzędzia. Niedopuszczalne jest zbieranie martwych zwierząt bez użycia odzieży ochronnej, w tym rękawic, a ich zapewnienie jest w tej sytuacji obowiązkiem władz publicznych.
- zabezpieczenia próbek wody, zawiesin, osadów dennych, ryb i bezkręgowców, zwłaszcza małży, a także wody z pobliskich studni, na całej długości skażonego odcinka Odry. Próbki wody powinny być pobierane niezwłocznie, w dniu zaobserwowania martwych zwierząt w danym miejscu.
- powołania apolitycznej i niezależnej eksperckiej grupy badawczej do ustalenia przyczyn katastrofy, zaplanowania i monitorowania wdrożenia właściwych działań naprawczych, podjętych w celu przywrócenia co najmniej dobrego stanu ekologicznego Odry zgodnie z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej.
- transparentnej i pełnej informacji dla społeczeństwa o przyczynach katastrofy ekologicznej, jej przebiegu i działaniach planowanych w celu usunięcia lub złagodzenia jej skutków. Ustalenia sprawców oraz winnych zaniedbań i zaniechań w akcji ostrzegawczej i ratunkowej, a następnie pociągnięcia ich do pełnej odpowiedzialności karnej.
- przygotowania i wdrożenia pełnej i szczegółowej procedury natychmiastowego reagowania na podobne zdarzenia w przyszłości, tak by instytucje odpowiedzialne za stan wód mogły działać niezwłocznie po uzyskaniu zgłoszeń o zaistniałej sytuacji.

Obecne wydarzenia wyraźnie pokazują, że system przeciwdziałania katastrofom ekologicznym i zagrożeniom środowiskowym jest nieefektywny i niewystarczający. Konieczne jest przeciwdziałanie podobnym sytuacjom w przyszłości poprzez usprawnienie bieżącego systemu monitoringu jakości wód, zasad wczesnego ostrzegania mieszkańców oraz koordynację działań instytucji publicznych i jasny podział obowiązków i odpowiedzialności.

Do apelu załączamy również treść stanowiska polskich organizacji zrzeszonych w Koalicji Czas na Odrę, w tym WWF Polska.

Adresaci:

WWF Polska
ul. Usypiskowa 11
02-386 Warszawa
Tel: +48 22 660 44 33
kontakt@wwf.pl
www.wwf.pl

- Prezes Rady Ministrów,
- Minister Klimatu i Środowiska
- Minister Infrastruktury
- Minister Zdrowia
- Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji
- Główny Inspektor Ochrony Środowiska
- Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach
- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Szczecinie
- Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Katowicach
- Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Opolu
- Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu
- Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Zielonej Górze
- Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Szczecinie
- Marszałek województwa Śląskiego
- Marszałek województwa Opolskiego
- Marszałek województwa Dolnośląskiego
- Marszałek województwa Lubuskiego
- Marszałek województwa Zachodniopomorskiego
- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach
- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu
- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu
- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim
- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Szczecinie

Dosyć trucia!

Bezprecedensowe zanieczyszczenie rzeki Odry trującymi substancjami doprowadziło do katastrofy ekologicznej o zasięgu znacząco ponadlokalnym, w tej chwili przybierającej wymiar międzynarodowy. Wstrząsające obrazy milionów ginących ryb poruszyły mieszkańców województw dolnośląskiego i lubuskiego. Skala długotrwałego zniszczenia ekosystemu rzeki może być jednak znacznie poważniejsza.

Wobec sytuacji kryzysowej zawiodły służby państwowe, w tym zarządzające rzekami Wody Polskie. Działania podjęto zdecydowanie zbyt późno i w niewystarczający sposób. Zawiodł system oceny jakości wód - służby rozpoczęły analizy z dużym opóźnieniem. Zabrakło ostrzeżeń do mieszkańców o katastrofie, która stwarza również zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi. To obywatele i organizacje pozarządowe – w tym dużej mierze stowarzyszenia wędkarskie przejęły rolę sprawnie działającego Państwa, wdrażając swoim nakładem działania naprawcze. To kolejny przykład chaotycznej i niewydolnej działalności instytucji odpowiedzialnych na dobrostan wód w Polsce.

Polskie organizacje ekologiczne skupione w Międzynarodowej Koalicji Czas na Odrę! od początku zidentyfikowania problemu apelują o działania, nagłaśniają problem, pomagają w usuwaniu skutków, zbierają dokumentację próbek wód, osadów oraz zatrutych zwierząt. W chwili obecnej składamy doniesienie do prokuratury o możliwości popełnienia przestępstwa przeciw środowisku, które spowodowało zniszczenia w świecie zwierząt w znacznych rozmiarach. Za takie przestępstwo grozi do 5 lat więzienia.

Koalicja Czas na Odrę! wzywa władze polskie i polskie instytucje odpowiedzialne za gospodarkę wodną i ochronę środowiska do podjęcia natychmiastowych działań zmierzających do znalezienia winnych - zarówno zanieczyszczeniu rzeki, jak i zaniechaniom w akcji ostrzegawczej i ratunkowej. Konieczne jest przeciwdziałanie podobnym sytuacjom w przyszłości poprzez usprawnienie bieżącego systemu monitoringu jakości wód, wczesnego ostrzegania mieszkańców oraz koordynację działań i jasny podział odpowiedzialności. Niezbędnym krokiem powinno być uruchomienie na dużą skalę programów renaturyzacji rzek. Naturalne rzeki i ich doliny mają nie tylko znaczącą rolę w ochronie przeciw powodziom i suszom, ale również zwiększają zdolność do oczyszczania wody oraz szanse na przetrwanie organizmów wodnych w przypadku skażenia chemicznego. Sprawa ta powinna być także przedmiotem dogłębnej analizy przez Międzynarodową Komisję Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem (www.mkoo.pl).